

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 26/2002 vp

Hallituksen esitys rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen säättämisestä rangaistavaksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 2000 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen säättämisestä rangaistavaksi (HE 183/1999 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat antaneet asiasta lausuntonsa (PeVL 10/2000 vp ja HaVL 18/2000 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jukka Lindstedt, oikeusministeriö
- ylikomisario Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö
- oikeusneuvos Lauri Lehtimaja, korkein oikeus

- hovioikeudenneuvos Veli Hokkanen, Helsingin hovioikeus
- käräjätuomari Sirpa Ahola, Helsingin käräjäoikeus
- valtiosyyttäjä Raija Toiviainen, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- apulaispäällikkö Robin Lardot, keskusrikospoliisi
- lakimies Astrid Geisor-Goman, suojelupoliisi
- asianajaja Aarno Arvela, Suomen Asianajajaliitto
- professori Pekka Koskinen
- professori Raimo Lahti
- professori Ari-Matti Nuutila
- professori Pekka Viljanen.

Viitetieto

Lakivaliokunta on vuonna 1997 antanut lausunnon ehdotuksesta yhteiseksi toiminnaksi rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisoinnista Euroopan unionin jäsenvaltioissa (LaVL 9/1997 vp — U 42/1997 vp).

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen säädettäisiin rikoslaissa rangaistavaksi. Rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen olisi rangaistavaa vain silloin, kun osallistuminen on aktiivista ja toiminnan tavoitteena on sellaisten rikosten tekeminen, joista säädetty enimmäisrangaistus on vä-

hintään neljä vuotta vankeutta, tai kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Osallistumisen rangaistavuus edellyttäisi, että toiminnan tavoitteena ollut pääteko tehdään.

Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin Suomessa täytäntöön Euroopan unionin neuvoston joulukuussa 1998 hyväksymä yhteinen toiminta ri-

kollisjärjestöön osallistumisen kriminalisoinnista. Esityksen taustalla on myös Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen joulukuussa 1965 hyväksymä kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva yleissopimus.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksen pääasiallisena tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan unionin neuvostossa vuonna 1998 hyväksytty yhteinen toiminta rikollisjärjestöön osallistumisen kriminalisoinnista.

Lakivaliokunta antoi yhteistä toimintaa koskevasta ehdotuksesta lausunnon vuonna 1997 (LaVL 9/1997 vp). Valiokunta suhtautui ehdotukseen varauksellisesti ja osittain kielteisesti, koska ehdotuksen eräät kohdat olivat rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallisia. Valiokunnan mielestä yhteisessä toiminnassa on pyrittävä luettelemaan tyhjentävästi tai mahdollisimman täsmällisesti sen soveltamisalaan kuuluvat rikokset. Rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisoinnin valiokunta katsoi poikkeavan nykyisistä rikoksen osallisuutta koskevista säännöksistä ja oikeuskäytännöstä. Valiokunta ei ollut myöskään valmis laajentamaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta ehdotuksen mukaisesti rikollisjärjestön toimintaan osallistumiseen ennen kuin yhteisösakon tuomitsemisedellytyksiä ja sen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia arvioidaan kansallisen lainsäädännön osalta.

EU:n yhteinen toiminta rikollisjärjestöön osallistumisen kriminalisoinnista hyväksyttiin ilman, että sitä olisi täsmennetty tai rajattu sillä tavoin kuin lakivaliokunta piti lausunnossaan tarpeellisenä.

Yhteinen toiminta velvoittaa hallituksen antamaan eduskunnalle esityksen lainsäädännön muuttamiseksi siten, että kansallinen lainsäädäntö sisältää yhteisen toiminnan keskeiset ainesosat. Yhteinen toiminta asettaa vähimmäisvaatimukset ehdotetuille säännöksille, mutta mihinkään tiettyihin lakitekniisiin ratkaisuihin se ei velvoita.

Järjestäytyneeseen rikollisuuteen on suhtauduttava vakavasti. Keskusrikospoliisin tietojen mukaan Suomessa on havaittu toimivan 33 Euroopan unionin määritelmän mukaista järjestäytyneitä rikollisryhmää. Lakivaliokunta pitää kansallisten toimenpiteiden lisäksi kansainvälistä ja erityisesti EU:n jäsenvaltioiden yhteistyötä välttämättömänä vakavan, kansainvälisen rikollisuuden torjumiseksi, rikosten selvittämiseksi ja seuraamusten täytäntöönpanemiseksi. Valiokunta puoltaa siten lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Rikosnimike

Rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetty rikoksen nimikkeeksi ehdotetaan rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen. Rikosnimike vastaa yhteisen toiminnan käsitteistöä. Valiokunta ehdottaa, että rikosnimike muutetaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseksi, joka vastaa paremmin säännöksen tarkoitusta. Uusi rikosnimike on silloin yhdenmukainen myös Palermon sopimuksen käsitteistön kanssa.

Palermon sopimus

Suomi on joulukuussa 2000 allekirjoittanut Palermossa kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen (ns. Palermon sopimus). Se velvoittaa säätämään rangaistavaksi järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen. Yleissopimus sisältää myös muun ohella rahanpesuun ja lahjontaan liittyviä kriminalisointivoitteita sekä määräyksiä tuomiovallasta, rikosoikeudellisesta ja lainvalvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä ja rikosten ennaltaehkäisy-

tä. Yhteisen toiminnan ja Palermon sopimuksen velvoitteet vastaavat pitkälti toisiaan. Palermon sopimus edellyttäne, ettei järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen tekoapuja luetella laissa tyhjentävästi, vaan tekoapuluettelot jätetään avoimeksi. Palermon sopimus edellyttää järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen kriminalisoinnin lisäksi myös eräitä muita lainmuutoksia. Tarkoituksena on, että asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan seuraavalle eduskunnalle. Tällöin järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevaa pykälää voidaan joutua muuttamaan.

Yksityiskohtaiset perustelut

Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta

17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

1 a §. Rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi aktiivinen osallistuminen rikollisjärjestön sellaiseen toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai rikoslain 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettuja rikoksia (kiihottaminen kansanryhmää vastaan).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 10/2000 vp) tarkastellut säännösehdotuksia perustuslain 8 §:ssä säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta. Rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyy rikossäännösten täsmällisyysvaatimus, jonka mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa soveltajan kannalta riittävällä täsmällisyydellä. Säännöksen sanamuodon perusteella on kyettävä ennakoimaan, onko jokin toiminta tai laininlyönti rangaistavaa.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että rangaistusvastuu ulottuu avunantoa laajemmalle. Kyse on uuden tyyppisestä kriminalisoinnista, joka ei rajaudu yllytyksen tai avunannon sääntelemiseen taikka pohjautu muutoin jo vakiintuneisiin rikosoikeudellisiin käsitteisiin. Kysymyksessä on eräänlainen

organisaattorikos, johon ei ilman muuta voida soveltaa rikosoikeudellisen osallisuusopin akessorisuusoppia eli osallisuusteon liitännäisyyttä rangaistavan pääteon tapahtumiseen. Pyrittäessä esityksen mukaisesti kriminalisoimaan osallistuminen tavalla, joka menee rikosoikeudessa vakiintuneiden osallistumiskäsitysten ulkopuolelle, sääntelyn täsmällisyysvaatimus korostuu tavanomaista enemmän.

Perustuslakivaliokunnan mukaan pykälän 1 momentti on ongelmaton täsmällisyysvaatimuksen kannalta. Perustuslakivaliokunta huomauttaa kuitenkin, että ehdotettu tunnusmerkistö muodostuu yksityiskohtaisuutensa vuoksi kokonaisuutena varsin mutkikkaaksi ja vaikeasti tulkittavaksi. Tämä vaikeuttaa sen arvioimista, missä rangaistavan ja muunlaisen säännöksessä tarkoitettun rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen raja kulkee. Perustuslakivaliokunta pitää rangaistussääntelyn sisältöön kohdistettavan ennakoitavuusnäkökohdan takia tarpeellisena, että sääntelyn muotoiluja pystytään vielä kehittämään.

Myös hallintovaliokunta on pitänyt tunnusmerkistöä epämääräisenä (HaVL 18/2000 vp).

Aikaisemman lausuntonsa sekä perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan lausuntojen mukaisesti myös lakivaliokunta pitää momentin täsmentämistä välttämättömänä. Eduskunta on 10.1.2003 hyväksynyt hallituksen esityksen HE 188/2002 vp ja lakivaliokunnan mietinnön (LaVM 24/2002 vp) pohjalta lain rikoslain muuttamisesta, jolla rikoslakiin lisätään mm. uusi 34 a luku terrorismirikoksista. Laki on toistaiseksi vahvistamatta.

Uuden 34 a luvun 4 §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistäminen. Lakivaliokunta ehdottaa, että järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen tunnusmerkistö määritellään vastaavalla tavoin kuin terroristiryhmän toiminnan edistäminen luettelomalla tyhjentävästi rikoksen tekoaput.

Säännöksen perusteluissa (s. 9/I) mainitaan esimerkkeinä tekoaputoista uusien jäsenten hankkiminen, järjestön kokouksiin osallistuminen, maksujen kerääminen toiminnan rahoittamiseksi ja rikoksissa käytettäväksi tarkoitettujen ase-

den tai muiden rikoksentekevälaineiden hankkiminen tai valmistaminen. Myös toimitilojen hankkiminen järjestölle voi olla lainkohdassa tarkoitettua osallistumista, jos toimitilat palvelevat järjestön rikollista toimintaa.

Valiokunta ehdottaa momentin täsmentämistä siten, että siinä mainitaan esimerkkien mukaiset tekotavat. Kysymyksessä on aina aktiivinen toiminta, vaikka sitä — hallituksen esityksestä poiketen — ei erikseen tunnusmerkistössä mainitakaan, koska toiminnan aktiivinen luonne ilmenee yksilöidyistä tekotavoista. Lisäksi 1—7 kohdassa tekotapoina mainitaan rikolliseen toimintaa kouluttaminen, kulkuvälaineiden ja muiden välineiden sekä varojen hankkiminen, taloudellisten asioiden hoitaminen sekä erittäin tärkeiden taloudellisten ja oikeudellisten neuvojen antaminen.

Valiokunta huomauttaa, ettei pelkkä järjestäytyneen rikollisryhmän kokouksiin osallistuminen täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Kokouksiin osallistuminen on rajattu myös terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevan säännöksen ulkopuolelle.

Valiokunta ehdottaa momentin muuttamista myös siten, että rikoksen tunnusmerkistö täyttyy osallistumalla toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä vain yksi rikos. Lisäksi edellytetään, että pääteko tai sen rangaistava yritys tehdään. Säännös ei kuitenkaan edellytä, toisin kuin esityksen perusteluissa todetaan (s. 10/I), että myös yrityksestä on voitava tuomita vankeutta vähintään neljä vuotta.

Enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan yhtä vuotta vankeutta. Enimmäisrangaistusta perustellaan päätekojen ja avunannon rangaistusasteikkojen keskinäisellä suhteella (s. 8/I ja II). Rangaistusasteikon enimmäisrangaistuksen asettaminen on vaikeaa, koska päirikosten enimmäisrangaistukset vaihtelevat kahden vuoden vankeudesta elinkautiseen vankeuteen ja koska rangaistuksen pitäisi olla lievempi kuin avunannon rangaistuksen. Valiokunta ehdottaa, että enimmäisrangaistus korotetaan kahdeksi vuodeksi vankeutta, koska tunnusmerkistössä yksilöidyt teot voivat olla erityisen moitittavia.

Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään 1 momentin 6 kohtaa rajoittava uusi 2 *momentti*. Sen mukaan 6 kohdan mukaisesta teosta ei ole kyse, kun hoidetaan oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtäviä rikoksen esitutkinnassa tai tuomioistuinkäsittelyssä taikka rangaistuksen täytäntöönpanossa. Momentti rajaa rangaistus-säännöstä siten, ettei sillä puututa perustuslain 21 §:ssä säädettyyn oikeusturvaan tai oikeudenkäyntiavustajan tai oikeudenkäyntiasiamiehen ja hänen päämiehensä väliseen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetyllä todistamiskiellolla suojattuun erityisen luottamukselliseen suhteeseen eli oikeusturvan ydinalueeseen.

Edelleen valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 3 *momentti*, jonka mukaan 1 momenttia ei sovelleta, jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Toissijaisuuslauseke on tarpeellinen selventämään mm. sitä, ettei 1 momenttia sovelleta, jos henkilö on tehnyt pääteon tai ollut siihen osallisena yllyttäjänä tai avunantajana.

Rikollisjärjestö ehdotetaan määriteltäväksi esityksen 2 momentissa. Sen mukaan rikollisjärjestöllä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää järjestäytyntä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 momentissa tarkoitettuja rikoksia. Koska valiokunta on edellä ehdottanut, että pykälään lisätään uusi 2 ja 3 momentti, määritelmäsäännös siirtyy uudeksi 4 *momentiksi*.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt määritelmäsäännöstä rikosoikeudellisen täsmällisyysvaatimuksen kannalta ongelmallisena. Rikollisjärjestön käsitteen kannalta keskeinen määre koskee tällaisen yhteenliittymän järjestäytyneisyyttä. Perustuslakivaliokunnan mukaan on oleellista, että järjestäytymiseen viittaavat organisaatiota ja toimintatapoja koskevat piirteet ovat tavalla tai toisella havaittavissa. Järjestäytyneisyys-edellytystä on perustuslakivaliokunnan mielestä tarpeen täsmentää säännöksen sanamuodossa, jolloin mallia voidaan ottaa yhdistyslain 3 §:ssä omaksutusta kirjoitustavasta.

Perustuslakivaliokunnan mainitsemassa yhdistyslain 3 §:ssä säädetään kielletyistä yhdistyksistä. Yhdistys on kielletty, jos se on katsottava jäseniltä vaadittavan kuuliaisuuden ja joukkomuodostelmiin tai ryhmytyksiin jakautumisen perusteella taikka aseellisen varustautumisen vuoksi kokonaan tai osittain sotilaalliseen tapaan järjestetyksi. Lakivaliokunta katsoo, että sanottua pykälää ei voida käyttää mallina rikollisryhmää määriteltäessä, koska ryhmältä ei edellytä yhtä pitkälle menevää organisoitumista kuin kielletyltä yhdistykseltä.

Määritelmässä käytetään ilmaisua "järjestäytynyt yhteenliittymä". Terroristiryhmän määritelmässä käytetään puolestaan ilmaisua "jäsenytynyt yhteenliittymä". Erilainen käsitteistö johtuu yhteisen toiminnan ja terrorismin torjumisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen suomenkielisten versioiden erilaisista sanamuodoista. Ainakaan englanninkielisissä versioissa vastaava eroavuutta ei ole, vaan kummassakin määritelmässä käytetään samaa ilmaisua. Valiokunnan mielestä käsitteiden merkitys ei tässä yhteydessä poikkea toisistaan, joten valiokunta ehdottaa, että säännöksessä käytetään ilmaisua "jäsenytynyt yhteenliittymä". Tällöin rikoslain käsitteistö on yhdenmukainen ja vastaa Palermon sopimuksen järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmää.

Lakivaliokunta ei ehdota momenttiin muita muutoksia, mutta kiinnittää huomiota siihen, että järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmä on lähes samanlainen kuin terroristiryhmän määritelmä. Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä, jonka perusteella määritelmä on säädetty, lausunnon (PeVL 48/2002 vp — HE 188/2002 vp). Perustuslakivaliokunta ei tässä lausunnossaan huomauttanut määritelmän täsmällisyydestä.

24 §. Oikeushenkilön rangaistusvastuu. Yhteisen toiminnan johdosta oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen.

Eduskunta on 26.11.2002 hyväksynyt hallituksen esityksen HE 53/2002 vp ja lakivaliokunnan siitä antaman mietinnön (LaVM

18/2002 vp) perusteella oikeushenkilön rangaistusvastuun peruseriaatteita ja soveltamisalaa koskevat uudet rikoslain säädökset. Lakia ei ole toistaiseksi vahvistettu. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevien säännösten uudistamisen jälkeen valiokunta ei näe periaatteellisia esteitä ulottaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta myös rikollisjärjestön toimintaan osallistumiseen.

Koska valiokunta on ehdottanut rikosnimikkeen muuttamista järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseksi, on pykälässä mainittua rikosnimikettä vastaavasti tarkistettava.

Johtolause. Lakiehdotuksen johtolauseetta on tarkistettava, koska rikoslain 17 lukua on esityksen antamisen jälkeen muutettu useamman kerran.

Pakkokeinot

Perustuslakivaliokunta on arvioinut, että ehdotetun rangaistussäännöksen rikkomisesta nostetaan mm. näyttövaikeuksien vuoksi syyte hyvin harvoin, mutta rikosprosessuaalisten pakkokeinojen käyttö rikoksesta epäiltyyn on tavallisempaa.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt perusoikeussuojan kannalta vaarana, että rikosoikeudessa vakiintuneen osallisuusopin yli menevästä kriminalisoinnista yhdessä muun lainsäädännön kanssa seuraa poliisin tiedonhankintavaltuuksien ja rikosprosessuaalisten pakkokeinojen kohdistaminen rutiinimaisesti itse päärिकosten kannalta etäistenkin sivullisten asemassa oleviin henkilöihin. Perustuslakivaliokunnan mielestä lakiehdotuksen jatkäsittelyssä tulee varmistua keinoista, joilla tällaiset perusoikeussuojan mahdolliset heikennykset voidaan estää.

Lakivaliokunta on edellä ehdottanut tunnusmerkistön täsmentämistä luettelemalla rikoksen tekotavat tyhjentävästi ja mahdollisimman täsmällisesti. Näin kirjoitettuna poliisin tiedonhankintavaltuuksien tai rikosprosessuaalisten pakkokeinojen käyttöedellytykset on säännelty muita rikoksia vastaavalla täsmällisyydellä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Laki**rikoslain 17 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 24 §, sellaisena kuin se on laissa 563/1998, ja

lisätään lukuun, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 563/1998 myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 1 a § seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

1 a §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen

Joka

1) *perustamalla tai organisoimalla järjestäytyneen rikollisryhmän taikka värvämällä tai yrittämällä värvätä väkeä sitä varten,*

2) *varustamalla tai yrittämällä varustaa järjestäytyntä rikollisryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,*

3) *toimeenpanemalla, yrittämällä toimeenpanna tai antamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten,*

4) *hankkimalla, yrittämällä hankkia tai luovuttamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä,*

5) *suoraan tai välillisesti antamalla tai keräämällä varoja järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisen toiminnan rahoittamiseksi,*

6) *hoitamalla järjestäytyneen rikollisryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antamalla ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja tai*

7) *tekemällä 32 luvun 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun rikoksen*

*osallistuu järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka yksi tai useampi 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos, ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, on tuomittava **järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta** sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.*

Mitä edellä 1 momentin 6 kohdassa säädetään oikeudellisesta neuvonnasta, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista. (Uusi 2 mom.)

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. (Uusi 3 mom.)

Järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää *rakenteeltaan jäsenytyntä* yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 momentissa tarkoitettuja rikoksia.

24 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, laittoman maahantulon järjestä-

miseen, eläinsuojelurikokseen, uhkapelin järjestämiseen, väkivaltakuvauksen levittämiseen, sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämiseen ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaavaan markkinointiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 14 päivänä tammikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Annika Lapintie /vas
vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Veijo Puhjo /vas
	Leena-Kaisa Harkimo /kok	Mauri Salo /kesk
	Erkki Kanerva /sd	Petri Salo /kok
	Toimi Kankaanniemi /kd	Timo Seppälä /kok
	Seppo Lahtela /kesk	Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.

